

NMCCON
2021

การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา

ครั้งที่ 8 ประจำปี พ.ศ.2564

"สู่ชีวิตวิถีใหม่ ด้วยงานวิจัยทางสุขภาพและการบริการ"

27 มีนาคม พ.ศ. 2564

แนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
กรณีศึกษา: เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

Guidelines for Support Ecotourism

Case study: Phu Khiao Wildlife Sanctuary, Chaiyaphum Province

สุธาสนี วิทยาภรณ์¹ กิ่งดาว อัจจงหาญ² พศวรรตร์ วริพันธ์³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว จังหวัดชัยภูมิและเพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียวจังหวัดชัยภูมิและเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าภูเขียวทั้งเพศชายและเพศหญิงในปี พ.ศ. 2560 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์กลุ่มเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย การหาค่าร้อยละ และการหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีจำนวนเท่ากันทั้งเพศชายและเพศหญิง อายุระหว่าง 26-35 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรีมีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001-20,000 บาท โดยภาพรวมนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ มีความพึงพอใจในด้านความปลอดภัยมากที่สุด รองลงมาคือด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ ที่พัก การเดินทาง อาหารและเครื่องดื่ม ที่หึ่งขยะ ของที่ระลึกและห้องสุขาตามลำดับ

คำสำคัญ: แนวทางการส่งเสริม,การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

Abstract

This research aimed to study the guidelines for the promotion of ecotourism in Phu Khiao Wildlife Sanctuary, Chaiyaphum Province, and to survey the opinions of tourists on the management of ecotourism and to study the problems, obstacles and recommendations for Manage an ecotourism in Phu Khiao Wildlife Sanctuary .The group of Thai tourists who traveled to Phu Khiao Wildlife Sanctuary, both male and female, obtained a sample of 400 people by using questionnaires as a tool to collect data from the sample group. The statistics used in data analysis were finding the mean.

The research found that the samples were the same number of males and females between the ages of 26-35 years of age. 10,001-20,000 baht Overall, most of the tourists who travel

¹ อาจารย์ประจำ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี อีเมลล์ suthasinee2518@gmail.com.

² อาจารย์ประจำ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

³ อาจารย์ประจำ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

to the Phu Khiao Wildlife Conservation Area in Chaiyaphum Province. They were the most satisfied with safety, followed by staff service of accommodation, travel, food and beverage litter, souvenir and toilets respectively.

Keywords: guidelines for support,

ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นมากระจายทั่วทุกภูมิภาคในประเทศไทย ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้นล้วนแต่มีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพราะเป็นตัวแปรสำคัญที่จะให้นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นแนวความคิดที่เพิ่งปรากฏขึ้นเมื่อไม่นานมานี้การท่องเที่ยวมีความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจสังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย" โดยมีลักษณะที่สำคัญคือ เป็นการท่องเที่ยว ที่ดำเนินการภายใต้ขีดจำกัดความสามารถของธรรมชาติ และต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียม กัน และต้องขึ้นภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม แห่งประเทศไทย, 2539)

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยมในจังหวัดชัยภูมิทำให้หลายๆหน่วยงานให้ความสำคัญ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) องค์กรเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) องค์กรบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น (เทศบาลและอบต.) ประชาชน ชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียวจังหวัดชัยภูมิเป็นจุดหมายปลายทางที่ยอดนิยมในหมู่นักท่องเที่ยวที่ชอบเดินทางท่องเที่ยวแนวธรรมชาติเป็นอย่างมากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว อยู่ในพื้นที่ที่คาบเกี่ยว 3 อำเภอคือ อำเภอภูเขียว อำเภอคอนสาร และอำเภอเกษตรสมบูรณ์ และเป็นส่วนหนึ่ง ของผืนป่าอีสานตะวันตก เชื่อมรวมเป็นผืนป่าเดียวกันกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 3 แห่ง และอุทยานแห่งชาติอีก 4 แห่ง คือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าผาม้าง , เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะแบก-ห้วยใหญ่ , เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูผาแดง , อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน , อุทยานแห่งชาติภูกระดึง , อุทยานแห่งชาติน้ำหนาว และอุทยานแห่งชาติตาดหมอก โดยดูแลด้านการอนุรักษ์สัตว์ป่า การเพาะเลี้ยง และการขยายพันธุ์สัตว์ป่า เช่น ไก่ฟ้าพญาลอ นกยูง เก้ง กวาง และเนื้อทราย เป็นต้นโดยปล่อยสัตว์ให้อาศัยอยู่ในพื้นที่ธรรมชาติสามารถ สืบพันธุ์และขยายพันธุ์ได้เอง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียวได้มีการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติสำหรับผู้สนใจศึกษาธรรมชาติ อย่างใกล้ชิด นอกจากนี้เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียวยังถือว่าเป็นแหล่งเป็น" แหล่งศึกษาธรรมชาติ" เช่น ดูนก ดูผีเสื้อ หรือเดินป่า(สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม แห่งประเทศไทย, 2539) แต่ทั้งนี้ยังเกิดปัญหาเนื่องด้วยเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียวจังหวัดชัยภูมิ มีพื้นที่ที่กว้างและมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าจำนวนมาก ทำให้นักท่องเที่ยวเที่ยวได้ไม่หมดในเวลาจำกัดหรือไม่มีเส้นทางท่องเที่ยวที่ชัดเจน ป้ายบอกเส้นทางขาดหาย ขาดไกด์ท้องถิ่นหรือไกด์ชำนาญเส้นทางในการท่องเที่ยว รวมถึงขาดข้อมูลด้านสารสนเทศที่ไม่สามารถเข้าถึงได้ เช่น การให้คำแนะนำต่าง ๆ ของนักท่องเที่ยว ข้อเสนอแนะที่หลากหลายของนักท่องเที่ยวเหล่านี้ล้วนเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของจังหวัดชัยภูมิ

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว ให้มีศักยภาพในการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพของนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางให้กับเจ้าหน้าที่อุทยาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ได้นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยในลักษณะของการวิจัยเชิงผสมผสานระหว่าง การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว และสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group Interview) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่เพื่อทำการศึกษา และรวบรวมข้อมูลนักท่องเที่ยว ภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง และข้อมูลทางการให้บริการของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ผู้วิจัยใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ประเภท

1. กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ จากข้อมูลสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในปี 2560 มีทั้งสิ้น 1,557,448 คน แบ่งเป็นชาย 778,734 คน เป็นหญิง 778,714 คน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในปี 2560) ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบเป็นอัตราส่วนระหว่างชายและหญิงจากจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยทั้งหมดจะได้เป็น 1 : 1 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) โดยเก็บแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด แบ่งเป็นการเก็บแบบสอบถามจากผู้ชาย จำนวน 200 ชุด และผู้หญิงจำนวน 200 ชุด ในบริเวณพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ทั้งนี้ ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling) จนได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างครบตามจำนวนที่ต้องการทั้งหมด 400 ชุด

2. กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 3 คน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 1 คน ตัวแทนผู้นำชุมชนบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 1 คน และตัวแทนผู้ประกอบการในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว 1 คน

เครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว จังหวัดชัยภูมิแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ ประเภทการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ในรูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เก็บข้อมูลกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว โดยกำหนดประเด็นแนวคำถามในแบบสัมภาษณ์เป็น 4 ตอน

ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ค่าความถี่ และร้อยละ นำเสนอเป็นข้อมูลเชิงวิเคราะห์และข้อมูลเชิงพรรณนา

ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว ผู้นำชุมชน และผู้ประกอบการรวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์เป็นข้อมูลเชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจากนักท่องเที่ยวจำนวน 400 คน ผลการศึกษาพบว่า เป็นเพศชาย จำนวน 200 คนและเพศหญิงจำนวน 200 คน ซึ่งเป็นจำนวนเท่าๆกัน อายุของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากอยู่ระหว่าง 26-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.5 รองลงมาคือ 18-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.8 ระดับการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับปริญญาตรีร้อยละ 50.2 รองลงมา คือต่ำกว่าปริญญาตรีร้อยละ 43.8 รายได้ต่อเดือน ระหว่าง 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 45.0 รองลงมา มีรายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท ร้อยละ 28.2

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	$\bar{x}$	(S.D.)	ระดับความพึงพอใจ	ลำดับที่
1.ด้านที่พัก	3.31	0.65	ปานกลาง	3
2.ด้านห้องสุขา	2.96	0.72	ปานกลาง	8
3.ด้านอาหารและเครื่องดื่ม	3.20	0.76	ปานกลาง	6
4.ด้านของที่ระลึก	3.02	0.74	ปานกลาง	7
5.ด้านการบริการของเจ้าหน้าที่	4.44	0.72	มากที่สุด	2
6.ด้านการเดินทาง	3.24	0.81	ปานกลาง	4
7.ด้านความปลอดภัย	4.46	0.75	มากที่สุด	1
8.ด้านที่หึ่งขยะ	3.12	0.91	ปานกลาง	5
โดยรวม	3.47	0.46	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่าความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว จังหวัดชัยภูมิในแต่ละด้าน นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ นักท่องเที่ยวพึงพอใจในด้านความปลอดภัยมากที่สุด รองลงมาคือด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ และด้านที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุดคือด้านห้องสุขา

ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ (Key Informant) เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียวดังนี้

1. ด้านข้อมูลทั่วไปของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียวผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียวจำนวน 3 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่มดังนี้ 1.) เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียวจำนวน 1 คน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ (ตำแหน่งนักวิชาการป่าไม้ปฏิบัติการ) เพศ ชาย อายุ 24 ปี 2.) ผู้ประกอบการ ได้แก่ แม่ค้าขายอาหารบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว เพศ หญิง อายุ 45 ปี 3.) ผู้นำชุมชนบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว ได้แก่ ผู้ช่วยผู้นำชุมชนบริเวณใกล้เคียงเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว เพศ หญิง อายุ 57 ปี

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว 1) เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว มีหน้าที่ในการจัดระเบียบนักท่องเที่ยว ที่เข้ามาท่องเที่ยวภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว เพื่อป้องกันไม่ให้นักท่องเที่ยวเข้าไปในเขตหวงห้าม ที่ทางเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าได้กำหนดไว้เพราะอาจจะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดอันตรายจากสัตว์ป่าได้ และเพื่อไม่ให้เป็นการรบกวนการดำรงชีวิตของสัตว์ป่า อีกทั้งเจ้าหน้าที่ยังเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ ในการอนุรักษ์, ศึกษาวิจัย ถึงแนวทางการขยายพันธุ์ของสัตว์ป่า รวมถึงการค้นหาเส้นทางศึกษาธรรมชาติเส้นทางใหม่ๆ 2) ผู้ประกอบการจะช่วยกันดูแลเรื่องความสะดวกความปลอดภัย บริเวณร้านของตนเอง และบริเวณพื้นที่จำหน่ายสินค้า ที่ทางเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว ได้จัดสรรไว้ให้กับผู้ประกอบการไว้จำหน่ายสินค้าให้กับนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการหรือพ่อค้าแม่ค้าจะนำสินค้าประเภทต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างกันมานำเสนอและจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวและลูกค้าทั่วไป โดยส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น อาหารพื้นบ้าน เสื้อผ้า เครื่องจักสาน สินค้า O-TOP เป็นต้น และผู้ประกอบการยังมีส่วนสำคัญในการเป็นกระบอกเสียงประชาสัมพันธ์ในเรื่องของการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจในเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากยิ่งขึ้น และเป็นการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทราบถึงกิจกรรมภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว เช่น กิจกรรมปลูกป่า กิจกรรมเดินศึกษาธรรมชาติระบบนิเวศตามเส้นทางศึกษาธรรมชาติ 3) ผู้นำชุมชนมีบทบาทหน้าที่ในการปลูกจิตสำนึกให้กับคนในชุมชน ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและให้เกิดความรู้สึกรักและหวงแหน ไม่ไปบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เพื่อให้คนในชุมชนนำความรู้ที่ได้รับไปเผยแพร่ ให้กับนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว และมีหน้าที่ประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ากับคนในชุมชน เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายมีความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้การจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเป็นไปตามระเบียบแบบแผนที่วางไว้ รวมถึงการมีบทบาทในการจัดตั้งกลุ่ม O-TOP ชุมชนเพื่อนผลิตสินค้าจากวัสดุธรรมชาติภายในชุมชน เช่น ต้นกก นำมาทำเป็นเครื่องจักสานต่าง ๆ ได้แก่ เสื่อ กระเป๋า หมวก ตะกร้า อื่น ๆ และได้นำสินค้าดังกล่าวมาจัดจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยว เป็นการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน

3. แนวทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ทุกกลุ่มให้ความคิดเห็นเหมือนกันว่า ควรมีการเพิ่มสถานที่ท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว เช่น การเพิ่มเส้นทางศึกษาธรรมชาติให้มีหลายเส้นทางมากขึ้น เพิ่มเป็นตัวเลือกให้กับนักท่องเที่ยว ในการเดินศึกษาธรรมชาติระบบนิเวศภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียวมีการเพิ่มจุดกางเต็นท์และห้องสุขาไว้สำหรับรองรับนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

4. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว เนื่องด้วยเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียวเป็นสถานที่ที่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้อุดมสมบูรณ์และคงสภาพเดิมมากที่สุด ดังนั้นในด้านของสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่พัก ร้านอาหาร และระบบสาธารณูปโภค จึงมีจำนวนจำกัด เพื่อไม่ให้ลูกกล้าพื้นที่ป่า และเป็นการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวไม่ให้มีจำนวนมากจนเกินไป การรักษาความปลอดภัยยังมีจำนวนเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อการควบคุมจำนวนของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว ส่วนนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว ควรศึกษาและให้ความสำคัญต่อกฎเกณฑ์และข้อปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุและอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับตัวนักท่องเที่ยว ทางด้านของผู้ประกอบการไม่มีปัญหาหรืออุปสรรค ส่วนข้อเสนอแนะนั้นอยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาปรับปรุงทัศนียภาพในพื้นที่ที่มีการจำหน่ายสินค้า เพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว และอยากให้ทุกคนช่วยกันดูแลรักษาสภาพแวดล้อมภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียวให้มีความสะอาด สวยงาม รวมไปถึงในส่วนของผู้นำชุมชนก็ไม่มีปัญหาหรืออุปสรรค มีเพียงข้อเสนอแนะที่ทางผู้นำชุมชนอยากให้เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียวหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น เพราะถ้าหากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มีความน่าสนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยวมากขึ้น จะส่งผลให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นและทำให้คนในชุมชนมีอาชีพและรายได้เพิ่มมากขึ้นด้วย

อภิปรายผล

พฤติกรรมความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 8 ด้าน พบว่า ภาพรวมพฤติกรรมความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจากทั้ง 8 ด้านนั้น พฤติกรรมความพึงพอใจในด้านของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว ด้านความปลอดภัย และการบริการของเจ้าหน้าที่ เป็นด้านที่นักท่องเที่ยวมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านที่พัก การเดินทาง อาหารและเครื่องดื่ม ที่ที่นั่งชยะ ของที่ระลึก และห้องสุขา เป็นด้านที่นักท่องเที่ยวมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาของ ชูติกานต์ ยินดีสุข (2559) ได้ศึกษาเรื่อง “ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทย” พบว่าความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทย และข้อมูลส่วนบุคคลในด้านอื่นๆส่งผลให้พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชาวไทยแตกต่างกัน

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จำนวน 11 ประเด็น พบว่า ภาพรวมของทั้ง 11 ประเด็น มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อยู่ในระดับมาก สาเหตุที่ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าได้รับการสื่อสารและประชาสัมพันธ์จากช่องทางต่างๆ ทำให้มีความเข้าใจเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วิภาดา มุกดา บุรพร กำบุญ และเพ็ญภา กระเวน (2556) ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก” ได้กล่าวไว้ว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พบว่า ภาพรวมระดับความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาทองมา ไบทัตทิมา (2550) ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน” ได้รับจากโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์มากที่สุด ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการ

ท่องเที่ยวเชิงเกษตร ความผูกพันกับท้องถิ่นที่อยู่ และชุมชนมีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนในระดับสูง

ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมแล้วเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียวเป็นสถานที่ที่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้อุดมสมบูรณ์และต้องการคงสภาพเดิมให้ได้มากที่สุด ดังนั้นในด้านของสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่พัก ร้านอาหาร และระบบสาธารณูปโภค จึงมีจำนวนจำกัด เพื่อไม่ให้ลูกค้าพื้นที่ป่า และเป็นการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวไม่ให้มีจำนวนมากจนเกินไป ส่วนนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว ควรศึกษาและให้ความสำคัญต่อกฎเกณฑ์และข้อปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุและอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับตัวนักท่องเที่ยว และอยากให้ทุกคนช่วยกันดูแลรักษาสภาพแวดล้อมภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียวให้มีความสะอาด สวยงาม รวมไปถึงในส่วนของผู้นำชุมชนก็ไม่มีปัญหาหรืออุปสรรค มีเพียงข้อเสนอแนะที่ทางผู้นำชุมชนอยากให้เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียวหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ พรทิพย์ วีระสวัสดิ์ (2551) ได้ศึกษาเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา : ชุมชนประตู่จัน และชุมชนป้อมเพชร อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาอุปสรรคสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน พบว่าขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนบางส่วนยังไม่ตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ขาดงบประมาณสนับสนุน ภาครัฐควรจะมีการจัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะเรื่องการจัดการเชิงอนุรักษ์ของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

- (1) ด้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว จังหวัดชัยภูมิพัฒนาปรับปรุงเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกยิ่งขึ้น
- (2) ผลที่ได้จากงานวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- (1) ควรศึกษาในด้านศักยภาพของชุมชนบริเวณใกล้เคียงกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียวในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- (2) ควรศึกษากลุ่มตัวอย่างอื่น เช่น นักท่องเที่ยวต่างชาติ และบริษัทนำเที่ยว เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการให้บริการและสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก จะได้รับทราบมุมมองที่หลากหลายจะสามารถนำไปพัฒนาให้ครบทุกด้าน

เอกสารอ้างอิง

ชุติกานต์ ยินดีสุข. (2559) ความรู้ ทักษะคติ และพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทย. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรนิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารการตลาด คณะมนุษยศาสตร์และ

**NMCCON
2021**

การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา

ครั้งที่ 8 ประจำปี พ.ศ.2564

"สู่ชีวิตวิถีใหม่ ด้วยงานวิจัยทางสุขภาพและการบริการ"

27 มีนาคม พ.ศ. 2564

สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา : กรุงเทพฯ.

วิภาดา มุกดา บุรพร กำบุญ และเพ็ญภา กระเวน. (2556) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิง

นิเวศ อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต : กรุงเทพฯ.

พรทิพย์ วีระสวัสดิ์. (2551). ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

กรณีศึกษา: ชุมชนประตูลำ และชุมชนป้อมเพชร อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏ

พระนครศรีอยุธยา,

พระมหาทองมา ไบทัตทิมา. (2550) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน.

กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกริก,หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายและการ

จัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกริก

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม แห่งประเทศไทย. (2539) นิยามและความหมายการท่องเที่ยวอนุรักษ์.

ที่มา : <http://www.dnp.go.th/> สืบค้นเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2563